

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Diatribai De Primis Veteris Frisiae Apostolis, Sive
Dissertationes, quibus eoru[m] anni, actus, res,
personae, loca, tempora in eorundem actis occurrentia,
discutiuntur, illustrantur, erroresque ab ...**

Bosschaerts, Willibrord

Mechliniae, 1650

17. De antiquo situ vrbis Vltraiectensis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10958

De antiquo situ vrbs Ultraiectensis.

E illo mens est Hedæ in Prolog. c. i. situm vrbs oram Rheni vel vtramque potius ripam complexum, idq; fuisse nemini dubium: cum id ex plurimis indicijs & vestigijs, tum in primis ex vita Willibrordi, ex priuilegijs donationibusque Regū atq; Imperatorum perspicuè constet. Nam in litteris Clotarij, Theodeberti, nec non Pipinorum & sequacium Regum Francorum clarè habetur Traiectum vetus ad flumè Rhenum situm. At Baldricus Episcopus (qui Ottoni ex Imperatoribus Germanorum eius Nominis primo à consilio & filij eius praeceptor extitit) illam à Normannis subuersã instaurauit & pontem Rheno imposuisse legitur. Verum an semper cis Rhenum, an vltra illum (qui plerumque alueum mutauit cursumq; declinauit) hæc vrbs sita fuerit, incertum habet Heda, quamuis in vita S. Frederici Episcopi & martyris aliquid de hoc legatur & in quadã littera donationis Caroli Magni de Ecclesia dicta Obkirca clare constet Rhenum alio alueo, quam modò, decurrissè, & differentiam fuisse inter Rhenum & Leccam. Hortensius vult vrbs Rheno dumtaxat fuisse lateralem, & quidem ab initio in Germanico solo conditam atq; adeo Batauis fuisse transrhenanam. Initio Rhenum non Leccæ ripis mare intrasse, sed ad Dorestadum anfractuoso cursu in diuersum abeuntem Ultraiectum alluissè. Inde reflexo in Occidentem amne, Woerdam & Leijdam, Hollandorum nunc oppida, sinuoso diuortio præterlabentè, ad Catwicum vetustam Cattorum Coloniam in Oceanum vasto gurgite sese effudissè.

Facilius

Facilius ego Hedæ accesserim afferenti potius ad utrā-
 que Rheni ripam situatam fuisse. Indicia sunt, Primo, con-
 tinuæ contentiones inter Gallos & Germanos de vrbis
 Iurisdictione. Tenuerant antea Germani; Valens Impe-
 rator ijs extortam Galliæ afferuit. Iterum Radbodus aut
 eius parens, expullis Gallis, Frisiæ vendicat sub Dagober-
 to Galliæ Rege, vel paulo post. Vltimò, Pipinus extur-
 batis Frisiis, suo Domino Franciæ Regi recuperavit. Quas
 discordias credibile est accidisse: quod vrbis ad vtramque
 Rheni (qui Galliæ & Germaniæ erat antiquus determi-
 nator) ripam locaretur: & cum vnam Rempublicam v-
 numque corpus efficeret, non poterat quiete nisi ab vno
 Domino possideri: non fert vnus mundus duos soles. Se-
 cundò, Legitur Ultraiectum olim situm ad ostium vel o-
 stia Rheni: quod difficile est intellectu, nisi imaginemur
 fluuium intrando & exeundo vrbem, ostia effecisse. Non
 enim dicimus v. g. Antuerpiam, cuius vnicum latus præ-
 terlabitur Scaldis, ad ostium Scaldis esse situm: & cer-
 tum est Ultraiecti ostia, quibus Rhenus in Oceanum mer-
 gitur, quæ propria fluuiorum sunt ostia, non fuisse. For-
 san quis intelliget Rhenum quidem præterlabentem, ta-
 men quibusdam ductis alueis simul intima vrbis inuisentē,
 eoque pacto ostia sortientem. Sit ita, quod certò non no-
 scitur. Opinari nostrum proposuimus, non apodixim
 in re calca claram cognitionem fugiente. Mihi fauet Pe-
 trus Montanus in descriptione Episcopatus Ultraiectini
 ad tabulas P. Karij sic eloquens: *Situm est Traiectum ad ve-
 terem alueum Rheni, qui priusquam in Leccam proruisset, illud olim
 interluebat; atq; hinc porro ad Oceanum properabat. Vnde etiam
 hodie aquæ ab accolis vndiq; conquisita, & per varias fossas in vrbem
 corruata, ac Woerdenum inde & Leydam eâ, qua Rhenus tunc viâ,
 perducta, Rheni apud promiscuam multitudinem nomine celebran-
 tur.*

Verbo, interluebat, fluiuium urbem secuisse dat intel-
ligere.

DISSERTATIO XVIII.

Inter quos populos olim fuerit situm *Vltraiectum*.

Hæda affirmat non esse situm in Frisijjs, licet ab illis aliquando fuerit occupa- tum, quandoquidem Frisij sint Trās- rhenani & habitent in Germania, sed inter Batauos (qui inter Rhenum & Wahalim vnâ cum flumine Mosâ se- des habent) ad Oceanum pertingen- tes, aut potius inter Marfos vicinos esse collocandum.

Vt quod nobis occurrit aperiamus : Marfi vbinam Regionis degerint, nullus indubitatè affirmet, dumtaxat certū ex Tacito fuisse vicinos Caninesatibus, de quorum sede non exigua inter Chorographos est dissensio, cui ead- em discordia de Marfis adnascitur. Demus nihilominus Hædæ tempore Taciti, vel potius antè, in Republica Mar- forum Traiectū fuisse, cuius nota esse potest pagus Mar- sen non procul Traiecto, Verumtamē Batauis succedaneo æuo efflorescentibus finesque amplissimè extendentibus subfuisse, non inficiandum: nam post scripta Taciti & Pro- lomæi, quorum hic sæculo secundo, alter sæculo primo claruit, creberrimæ factæ sunt gentium & vocabulorum mutationes: sæpe namque nationes ac populi iuventute abundantes nouarum rerum cupiditate abducti, vel leui aliqua domestica cogente necessitate, aut opimiori aliena gleba illecti, nunc toti migrabant, nunc iuventutem emit- tebant, occupatis sua Iura, nomina, imponebant, nec an-